

Türkiye’de Sosyal Medya Kullanıcılarının Suriyeli Mültecilere İlişkin Sosyal Temsilleri¹

Fatih ÖZDEMİR², Bengi ÖNER-ÖZKAN³

ÖZ

Suriyeli mülteciler krizi beş yılı aşkın bir süredir hem Türkiye ve diğer komşu ülkelerde hem Avrupa ülkelerinde etkisini artırarak sürdürürken, mülteciler sığındıkları ülkelerde topluma uyum sağlayamamakta ve sosyal dışlanmaya maruz kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsillerini nitel bir yaklaşım ile araştırmaktır; çünkü sosyal temsiller Suriyeli mülteciler ve Türkiye toplumunun entegrasyon sürecince yaşadığı problemleri ve Suriyeli mültecilere yönelik sosyal dışlanmanın nedenlerini gösterebilir. Bu doğrultuda, Türkiye’de sıklıkla kullanılan sosyal sözlüklerden edinilmiş 98 girdi araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve yedi tematik birim oluşturulmuştur. Tematik birimler (i) Suriyeli mültecilerin algılanan olumsuz özellikleri, (ii) Suriyeli mülteciler sebebi ile Türkiye’de algılanan tehditler, (iii) Türkiye hükümetinin Suriyeli mülteciler politikasına ilişkin eleştiriler, (iv) Suriyeli mültecilere ilişkin pozitif tutumlar, (v) Suriyeli mültecilerin algılanan politik önemi, (vi) algılanan Suriyeli mülteciler problemine ilişkin önerilen çözümler ve (vii) Suriyeli mülteciler konusuna ilişkin diğer eleştirileri yansıtmaktadır. Bulgular Suriyeli mültecilerin Türkiye toplumuna sosyal uyumunu sağlamak adına kullanılabilecek yararlı bilgiler sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: göçmenlik, Suriyeli mülteciler, sosyal medya kullanıcıları, Türkiye toplumu, sosyal temsil, sosyal dışlanma

Özdemir, F. ve Öner-Özkan, B. (2016). Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri. *Nesne*, 4(8), 227-244.

¹Mevcut araştırma İtalya’nın Milano kentinde düzenlenen 14. Avrupa Psikoloji Kongresi’nde (2015, Temmuz) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²Araştırma Görevlisi, Doktora Adayı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, E-Posta: psyfatihozdemir(at)gmail.com

³Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, E-Posta: bengi(at)metu.edu.tr

Social Representations of Social Media Users toward Syrian Refugees in Turkey

ABSTRACT

While the Syrian refugees crisis has increasingly continued its effect in both Turkey and other neighboring countries and European countries for more than five years, refugees do not adapt themselves to society in country of asylum, and are exposed to social exclusion. The purpose of the study is to explore social representations of social media users toward Syrian refugees in Turkey with a qualitative approach; because social representations may indicate the problems in the integration process of Syrian refugees and Turkish society, and the reasons of social exclusion toward Syrian refugees. Accordingly 98 entries, which were taken from frequently used social dictionaries in Turkey, were evaluated by researchers and seven thematic units were formed. Thematic units reflect (i) perceived negative features of Syrian refugees, (ii) perceived threats in Turkey due to Syrian refugees, (iii) criticisms toward Syrian refugees policy of Turkish government, (iv) positive attitudes toward Syrian refugees, (v) perceived political importance of Syrian refugees, (vi) proposed solutions toward perceived Syrian refugees problem, and (vii) other criticisms toward Syrian refugees issue. Findings provide useful information which can be used to enable the social adaptation of Syrian refugees into Turkish society.

Keywords: immigration, Syrian refugees, social media users, Turkish society, social representation, social exclusion

Suriyeli mülteci krizi beş yılı aşkın bir süredir hem Türkiye ve diğer komşu ülkelerde hem de Avrupa ülkelerinde etkisini artırarak sürdürmektedir. Avrupa tarihinde Nazi olaylarından sonra yaşanan en büyük göç dalgası olarak nitelendirilen bu süreçte (AB Haber, 2015) Türkiye önemli bir role sahiptir ve bu göç dalgasının yükünü önemli ölçüde üstlenmiştir. Birleşmiş Milletler Mülteci Ajansı (2016) veri tabanına göre, halihazırda iki buçuk milyondan fazla kayıtlı Suriyeli mülteci Türkiye sınırları içerisinde bulunmaktadır ve Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilerin demografik özellikleri incelendiğinde, yaklaşık %53'lük bölümünün 18 yaş altı kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Ülkemizde, Suriyeli mültecilerin kaldığı toplam 23 mülteci kampı Adana, Adıyaman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Osmaniye ve Şanlıurfa şehirlerinde bulunmaktadır ve bunlara ek olarak iki kampın daha inşaatı devam etmektedir. Bu kamplarda yaklaşık 300 bin kişi yaşamını sürdürmeye çalışırken, geri kalan kısım ise başta İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük şehirler olmak üzere ülkenin çeşitli şehirlerinde yaşam mücadelesi vermektedir (Regional Refugeeand Resilience Plan 2016-2017). Bölgede devam eden istikrarsızlık ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ile mütabakata vardığı "mültecilere ilişkin geri kabul anlaşması" göz önüne alındığında, Türkiye'de bulunan mülteci sayısının daha da artması muhtemeldir.

Türkiye hükümeti 2013 yılında, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu kabul etmiş ve mültecilerin barınma, beslenme, sağlık, eğitim vb. fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının Avrupa standartlarına göre karşılanmasını amaçlamıştır. Aynı zamanda, cinsiyet temelli şiddet ve çocuk istismarı gibi olumsuz durumları önlemek, kamplardaki günlük işleyişi sürdürmek ve mültecilerin yaşam standartlarını iyileştirmek adına Birleşmiş Milletler Mülteci Ajansı ile iş birliğine gidilmiştir. Bunun yanı sıra Avrupa Birliği ise mülteciler için Türkiye hükümetine maddi ve teknik destekte bulunmuş ve Suriye krizinin başlangıcından bu yana Türkiye hükümetine yaklaşık 350 milyon euro finansal kaynak sağlamıştır (Delegation of the European Union to Turkey, 2016). Hükümet Avrupalı devletler ile imzaladığı yeni anlaşmalarla önümüzdeki yıllarda Türkiye'ye yapılacak maddi yardımın artırılması hedeflemektedir (European Commission, 2016).

Maddi ve teknik yardımlar, mültecilerin yaşam şartlarını iyileştirmek adına önem teşkil etmektedir, ancak mültecilerin günlük ve sosyal problemlerinin çözümünde yetersiz kalmaktadır. Özellikle, Suriyeli mülteciler ve ülkenin yerel halkı arasındaki huzursuzluk ve çatışma ortamı, Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal dışlanmayı güçlendirmektedir. Bir diğer deyişle, mültecilerin yaşam koşullarını iyileştirirken maddi koşulların yanı sıra sosyo-psikolojik etmenler de dikkate alınmalı ve yerel halk ile entegrasyonu sağlanmalıdır.

Sosyal temsiller Suriyeli mülteciler ve Türkiye toplumunun entegrasyon sürecince yaşanan problemlerin ve Suriyeli mültecilere yönelik sosyal dışlanmanın nedenlerini gösterebilir. Sosyal temsil kavramı sosyal grubun ortak gerçekliğini yansıtan ve sosyal bağlantılar ile gelişen ve paylaşılan bilgi biçimi olarak tanımlanmaktadır (Parker, 1987) ve kişilerin sosyal davranışlarını etkilemekte ve diğer kişilerle ya da gruplarla olan ilişkilerini şekillendirmektedir. Bu temsiller ve zihinsel setler ile, kişiler çevrelerinde olanları anlamlandırmakta ve alışılmadık olanı alışıldık hale getirmektedir (Moscovici, 1984; Walmsley, 2004). Mevcut çalışmanın amacı, Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsillerini nitel bir yaklaşım ile değerlendirmektir. Araştırmanın yöntem ve bulgular kısmına geçmeden önce, Türkiye hükümetinin mülteci, sığınmacı ve göç konularına ilişkin yaklaşımına ve mevcut çalışma kapsamında kullanılan mülteci kavramının anlamına sonraki bölümde değinilecektir.

Türkiye'de Sığınmacı ve Mülteci Kavramları

Ekonomik, sosyal ve politik olumsuzluklardan ötürü her yıl yüzbinlerce masum insan kendi ülkelerini terk edip, yabancı bir ülkede daha güvenli bir yaşam ve daha iyi bir gelecek bulabilme umudu ile yola çıkmakta ve bu uzun yolculukta bilinmeyen geleceklere doğru yürümektedir. Açlık, ekonomik problemler, doğal felaketler, savaşlar, zulüm korkusu ve insan hakları ihlalleri gibi nedenler ile kendi ülkelerini terk edip, çocuklarını güvenli bir ortamda yetiştirmek hayali ile başka ülkelere sığınmaktadır (Manap-Kırmızıgül, 2008). Ne yazık ki, bu kişiler bir umut ile sığındıkları ülkelerde yeni sıkıntılar ile karşılaşmakta ve hukuki, ekonomik, sosyal, kültürel ve etnik baskılara maruz kalmaktadır (Marfleet, 2006).

Mültecilerin Türkiye'deki konumunu anlamak adına hukuki statülerini netleştirmek gerekir. Türkiye hükümeti 11 Nisan 2013 tarihinde, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu kabul edene kadar, Birleşmiş Milletler bünyesinde imzaladığı 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ni temel olarak vatandaşı olduğu ülkede meydana gelen siyasi olaylar ya da çeşitli baskılardan ötürü Türkiye'den korunma talep eden yabancıları mülteci veya sığınmacı kavramları ile tanımlamış ve hukuki statülerini belirlemiştir. Ancak Cenevre Sözleşmesi Avrupa merkezli bir sözleşme olup, toprak ve zaman kriterlerine dayalıdır; bu sebeple 1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa'da gerçekleşen olaylardan ötürü zulme uğrayan ve diğer ülkelerden korunma talep eden kişileri mülteci olarak tanımlamaktadır. 1967 yılında sözleşmenin zaman kriteri kaldırılmış olsa da toprak-temelli yaklaşımı korunmuştur. 1968 yılında Türkiye hükümeti tarafından da kabul edilen bu ek protokol yalnızca Avrupa'dan gelen kişilerin mülteci olarak tanımlanmasına neden olmuştur. Türkiye hükümeti Avrupa ülkeleri dışındaki ülkelerden gelen ve korunma talep eden kişileri ise sığınmacı olarak isimlendirmiştir. Kişiler tanımlanırken

mülteci ya da sığınmacı olarak ayrılrsa da Türkiye'de uygulanan yükümlülükler iki grup için de aynıdır.

Arap Baharı ve Türkiye'nin komşu ülkelerinde yaşanan sorunlar sebebi ile gerçekleşen yoğun göç dalgası korunma amacı ile Türkiye'ye gelen yabancıların hukuki statüsünün yeniden tanımlanmasını bir ihtiyaç haline getirmiş ve bu doğrultuda 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013) kabul edilmiştir. Bu kanun ile kendi ülkesini zulme uğrama korkusuyla terk edip Türkiye'den korunma talep eden yabancılar mülteci ve sığınmacı kavramları yerine mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma terimleri ile tanımlanmakta ve Avrupa'dan gelen yabancılar mülteci ismini alırken, Avrupa dışından gelenler şartlı mülteci olarak adlandırılmaktadır. İkincil koruma statüsü ise mülteci ve şartlı mülteci koruma alanlarına uymayan durumlarda uygulanmaktadır ve kitlesel göç durumundan ziyade kişiye özgü uygulanan koruma şeklidir. Bu şartlar altında Suriye'yi terk ederek Türkiye hükümetinden korunma talep eden yabancılar geçici koruma altındaki şartlı mülteciler olarak tanımlanabilir (Suriyeli yabancıların Türkiye'deki statüsüne ilişkin detaylı bilgi için; Cihangir, 2015). Ancak mevcut çalışmada Suriyeli yabancıların Türkiye'deki statüsünden bahsedilirken şartlı mülteci terimi yerine mülteci kavramı kullanılmıştır. Bunun nedeni, Türkiye halkının bahsedilen hukuki ayrıma ilişkin yeterince bilgisinin olmaması ve Suriyeli yabancıların sosyolojik anlamda ve halk dilinde mülteci olarak tanımlanmasıdır.

Mülteci kavramının tanımına paralel olarak, Türkiye'nin detaylı ve etkili bir mülteci politikasının olduğu hala söylenememektedir. Çoğu mülteci Türkiye'yi Avrupa ülkelerine geçişte transit bir durak olarak kullanmaktadır (Kutlu, 2002); bu sebeple, bu kişiler ülkenin ekonomik ve sosyal yaşamına entegre edilmemektedir. Sosyal statüsü bulunmayan bu kişiler, Türkiye'nin toplum sistemine yabancılaşmakta ve "diğer" olarak adlandırılmaktadır. Toplumun önyargıları da bu sürece eklendiğinde, mültecilerin yaşam koşulları daha da ağırlaşmaktadır. Bu sebeptendir ki mültecilerin Türkiye toplumuna uyum problemi yaşadıkları ve toplumun sosyal yapısını ve kültürünü anlayamadıkları ya da anlamakta zorlandıkları gözlemlenmektedir. Uyum problemi kişilerin korunma, barınma, eğitim, çalışma ve sağlık gibi temel haklarını karşılayamamalarına neden olmaktadır. Sosyal entegrasyon sağlanmadığı ve mültecilerin sosyal hakları hükümet tarafından korunmadığında, mülteciler ve Türkiye halkı arasındaki sınırlar daha da keskinleşecek ve bu durum toplum uyumuna zarar vererek iki karşıt grup oluşumuna neden olacaktır (Manap-Kırmızıgül, 2008). Günümüzde, Türkiye'deki gazeteler ve televizyon kanalları Suriyeli mülteciler ve yerel halk arasındaki artan çatışma durumunu sıklıkla göstermektedir. Bu durumu önlemek ve sosyal uyumu

korumak adına, Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal dışlanmanın nedenleri netleştirilmelidir. Sosyal dışlanma kavramına sonraki bölümde değinilecektir.

Suriyeli Mültecilere İlişkin Sosyal Dışlanma

İrk, millet, etnik, din, kültür, cinsiyet, sınıf, vb. etmenlere dayanan sembolik sınırlar sosyal eşitsizliğin ve hiyerarşinin temelini oluşturmaktadır. Bu sınırlar grup farklılıklarını vurgulamakta ve "biz" ve "onlar" kavramlarının sosyal inşasına yardım etmektedir. Bir başka deyişle, sosyal sınıflandırma süreçleri ile kişiler, birey ve grup kimliklerini oluşturmakta ve sosyal karşılaştırmalar ile "Ben kimim" ve "Biz kimiz" sorularına cevap bulmaktadır (Tajfel ve Turner, 1979; Turner, 1999). Bu süreç aynı zamanda, toplumun avantajlı ve dezavantajlı gruplarını belirlemekte, oluşturduğu sosyal hiyerarşi ile toplumda gruplar arası kaynak dağılımını şekillendirmektedir (Bali, 2008).

Sembolik sınırlardan ötürü bazı görece dezavantajlı kişi veya gruplar kendilerini topluma entegre edememekte ve sosyal sisteme katılım gösterememektedir. Sosyal dışlanma (socialexclusion) diye adlandırılan bu süreçte, sembolik farklılıklar ayrımcı söylemlere ve sosyal, ekonomik, politik ve kültürel bariyerlere sebep olup, kişileri mevcut sosyal sistemin dışına itmektedir (Adaman ve Ardıç, 2008; Duffy, 1995; Ryan, 2007).

Sosyal dışlanma mültecilerin hayatını zorlaştıran konuların başında gelmektedir (Alba, 2005; Bail, 2008). Toplumun baskın özelliklerinden ayrıran sembolik farklılıklar, mültecilerin dış-grup olarak nitelendirilmesine yol açmakta ve dezavantajlı pozisyonlarını kuvvetlendirmektedir (Özkan, 2007; Silver, 1995). Sosyal dışlanmanın doğurduğu dezavantajlı pozisyon pek çok olumsuz sonucu beraberinde getirmektedir. İlk olarak, mültecilerin zorlu yaşam şartları ve uyum süreçleri psikolojik ve duygusal problemlere neden olmakta ve kişilerin öz-saygı ve öz-değer algılarına zarar vermektedir. Aynı zamanda mülteciler, ciddi ekonomik sorunlarla karşılaşmakta ve özellikle barınma ve çalışma ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çekmektedir. Bunların yanı sıra kişiler, politik bariyerlerden dolayı, yerel halkın sahip olduğu haklardan yararlanamamaktadır (Ünsal, 2012). Özet olarak bulgular göstermektedir ki sosyal dışlanma ekonomik, politik, sosyal, psikolojik ve kültürel boyutları ve olumsuz sonuçları olan çok yönlü bir kavramdır.

Sosyal dışlanmaya maruz kalmış mülteciler pek çok düzlemde yerel halk ile eşit haklara sahip değildir. Bu durum mülteciler ve yerel halk arasındaki farklılığı ve çatışmayı arttırabilir. Mülteciler temel ihtiyaçlarını karşılayamadıklarında, mevcut dezavantajlı konumlarını yasal olmayan yollar ile geliştirmeye çalışabilir. Ayrıca algılanan kısıtlama ve sosyal eşitsizlik sebebi ile kişiler, saldırgan davranışlar

sergileyebilir ve sosyal yapıya zarar verebilir. Ek olarak, kendilerini yerel halkın gerçek bir üyesi olarak göremeyen mülteciler daha iyi bir yaşam umuduyla geldikleri ülkenin kurallarına ve otoritesine uyum gösteremediğinde, bu durumun kaotik bir ortama yol açabileceği düşünülmektedir.

Sosyal dışlanma ve etkileri sosyoloji ve psikoloji literatürlerinde sıklıkla kullanılan göreceli yoksunluk teorisi (Crosby, 1976; Gurr, 1970; Runciman, 1966) ile incelenebilir. Teoriye göre Suriyeli mülteciler yerel halkın kendilerine kıyasla daha iyi koşullara sahip olduğunu fark ettiğinde, o imkanları kendileri için de istediğinde ve daha iyi koşulları hak ettiklerini düşünüp mevcut eşitsizliğin nedenini mevcut sosyal, ekonomik ve politik düzende gördüklerinde maruz kaldıkları bu sosyal dışlanma yoksunluğa sebep olabilir. Kişilere yoksunluğu giderecek imkanlar sunulmadığında, yoksunluk durumu bireysel düzeyde kişilerin iyi olma halini olumsuz şekilde etkilerken, grup seviyesinde de otorite figürüne, hükümete ve yerel halka karşı şiddet içeren davranışlara sebep olabilmektedir.

Yukarıda ifade edilen nedenlerden dolayı, çatışma ortamını ve sosyal dışlanmayı önlemek adına hükümet mülteciler ve yerel halkın birbirlerini anlayabileceği gerekli şartları sağlamalıdır. Sosyal uyumu sağlamanın ilk adımı, mültecileri ve yerel halkın mültecilere ilişkin sosyal temsillerini anlamak olabilir; çünkü sosyal temsillerin mülteciler ve Türkiye halkı arasındaki ilişkileri etkilemesi olasıdır. Kişiler mültecilerle doğrudan bir etkileşime geçmemiş olsalar bile temsillerin kişilerin düşünce ve davranışları üzerindeki etkisi olabilir. Örneğin, Türkiye'de yaşayan yerel halkın çoğu Suriyeli mülteciler ile doğrudan etkileşim kurmamış olsalar dahi, medyanın ve oluşan temsillerin etkisi ile mülteciler aleyhine ırkçı söylemlerde ve davranışlarda bulunabilmekte ve mültecileri Türkiye kimliğine ve toplumun huzur ortamına ilişkin bir tehdit olarak tanımlayabilmektedir.

Çalışmanın Amacı

Mevcut çalışmada, farklı sosyal sözlüklerden alınmış anonim girdiler aracılığı ile Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsillerine açıklık getirmek amaçlanmaktadır. Bulgular örneklem ışığında Türkiye toplumunun Suriyeli mültecilere ve Türkiye hükümetinin mülteci politikasına ilişkin duygu, düşünce ve davranışları hakkında bilgi sağlayacaktır. Bu bilgiler mültecilerin topluma entegre olamamasının ve Türkiye toplumu ile mülteciler arasında oluşan uyumsuzluğun altında yatan algısal nedenleri açığa çıkarabilir.

Yöntem

Katılımcılar

Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilere ilişkin anonim olarak yazılmış 98 girdi rastlantısal bir yöntem ile seçilmiş ve analiz edilmiştir. Katılımcılar ($N = 98$) girdilerini rumuzları ile yazmış ve kişisel herhangi bir bilgi paylaşmamışlardır. Bu sebeple samimi bir şekilde çekinmeden gerçek duygu ve düşüncelerini paylaşma şansları olmuştur. Ancak bu anonimlikten ötürü, katılımcıların demografik bilgileri ve girdilerinin içeriği arasındaki ilişki araştırılamamıştır. Ayrıca, girdiler farklı sosyal sözlüklerden seçilmiştir. Her ne kadar katılımcıların demografik bilgilerine ulaşılmasa da araştırmanın farklı sözlükler ile yürütülmesi bulguların genellenebilirliğini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

İşlem

Mevcut çalışma Türkiye'de sıklıkla kullanılan sosyal sözlükler (Ekşi Sözlük, İnci Sözlük, İTÜ Sözlük ve Uludağ Sözlük) kapsamında yürütülmüştür. Farklı sözlüklerden alınan girdilerin kullanılmasındaki amaç farklı katılımcı profillerine ulaşmak ve örneklemin genellenebilirlik üzerindeki kısıtlayıcı etkisini en aza indirmektir. Çalışma yürütülürken etik kurallara dikkat edilmiştir (American Psychological Association, 2010). Araştırmacılar 'Suriyeli mülteciler' başlığı altında bulunan girdileri dikkate almış ve bu girdiler arasından toplam 98 yorum iki araştırmacı tarafından rastlantısal seçilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Bu süreçte bazı girdiler ise küfür ve aşırı ırkçı tutum içerdiklerinden ötürü çalışmaya katılmamıştır.

Transkripsiyon süreci çalışmanın en zorlayıcı kısmı olarak nitelendirilebilir. Tüm kelimeler, sözcük öbekleri ve cümleler tek tek iki araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde incelenmiş ve girdilerin anlamlı tematik birimler oluşturup oluşturmadıkları değerlendirilmiştir. Diğer bir deyişle, araştırmacılar girdiler aracılığı ile katılımcıların genel düşünce yapısını sistematik bir yol ile belirlemeye çalışmıştır.

Bulgular

Girdilerin içeriği değerlendirilip ortak örüntüler baz alındığında, değerlendirilen girdiler tematik birim diye adlandırılan anlamlı kategoriler ve alt-kategoriler oluşturmuştur. Tablo 1'de görüldüğü üzere, kodlama süreci yedi temel tematik birimin ve otuz dört alt-tematik birimin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu tematik birimler (i) Suriyeli mültecilerin algılanan olumsuz özellikleri, (ii) Suriyeli

mülteciler sebebi ile Türkiye'de algılanan tehditler, (iii) Türkiye hükümetinin Suriyeli mülteciler politikasına ilişkin eleştiriler, (iv) Suriyeli mültecilere ilişkin pozitif tutumlar, (v) Suriyeli mültecilerin algılanan politik önemi, (vi) algılanan Suriyeli mülteciler problemine ilişkin önerilen çözümler ve (vii) Suriyeli mülteciler konusuna ilişkin diğer eleştirilere dair katılımcıların duygu, düşünce ve davranışlarını yansıtmaktadır. Tablo 1 aynı zamanda tematik birimi kullanan katılımcı sayısı ve tematik birimin kullanılma sıklığına ilişkin bilgileri içermektedir.

Suriyeli Mültecilerin Algılanan Olumsuz Özellikleri: Mevcut tematik birim 12 alt-temadan oluşmaktadır. Bulgulara göre, girdilerin büyük bir bölümü Suriyeli mültecilerin özelliklerine ilişkin olumsuz sosyal temsilleri yansıtmaktadır. Girdilerin içeriği değerlendirildiğinde, mültecilerin sözde savaş mağduru ($f = 19$; $N = 18$), dilenci ($f = 17$; $N = 16$), terörist ($f = 17$; $N = 16$), başıboş / ipsiz sapsız ($f = 15$; $N = 15$), yağmacı ($f = 15$; $N = 14$), garip / tuhaf ($f = 13$; $N = 12$), korkak vatan haini ($f = 12$; $N = 11$), Hatay'da gözü olan ($f = 6$; $N = 5$) ve zorba / haraç kesen ($f = 4$; $N = 4$) kişiler olarak nitelendirildiği görülmektedir. Bu nitelendirmelerin yanında, Suriyeli mülteciler çoğunlukla, düzeni bozan ($f = 26$; $N = 24$), asi ($f = 25$; $N = 24$) ve ne olduğu belirsiz ($f = 22$; $N = 20$) gibi sıfatlar ile tanımlanmıştır. Örneklemi oluşturan 98 katılımcı, Suriyeli mültecilerin algılanan olumsuz özelliklerini toplamda 191 kere ifade etmiştir.⁴

Suriyeli Mülteciler Sebebi ile Türkiye'de Algılanan Tehdit: Mevcut tematik birim dört alt-tema içermekte ve katılımcıların Suriyeli mültecileri Türkiye'de nelere ilişkin tehdit olarak algıladığını göstermektedir. Bulgulara göre, katılımcıların çoğu Suriyeli mültecileri Türkiye'nin geleceğine yönelik bir tehdit olarak görmekte ($f = 53$; $N = 49$) ve mültecilerin kontrol edilemedikleri ve gelecekte Türkiye için daha ciddi problemlere neden olacaklarını vurgulamaktadır. Mülteciler aynı zamanda ülkenin huzuruna ilişkin tehdit olarak görülmekte ($f = 28$; $N = 27$) ve özellikle büyük şehirlerde şehir düzenine zarar verdikleri belirtilmektedir. Bu görüşler ile birlikte, Suriyeli mültecilerin ülke ekonomisine zarar verdikleri belirtilmekte ($f = 24$; $N = 21$) ve vergi vermemeleri, parasını ödemededen alışveriş yapmaları ve işyerlerine zarar vermeleri gibi durumlar örnek gösterilmektedir. Son olarak, Suriyeli mülteciler Türkiye'nin sosyal yapısına ilişkin bir tehdit olarak algılanmakta ($f = 21$; $N = 20$) ve Türkiye toplumunun sosyal uyumunu ve demografik

⁴ Örnek girdi: Bakalım ne zamana kadar o kamplarda ve şehirlerde sorun çıkarmadan duracaklar. Ülkemizde iki milyonu geçtiler ne de olsa. Adamlar asi, ne olduğu belirsiz, yardıma muhtaç olanların azınlık olduğu terörist grubu. Ey millet! Aç gözünü aç. Bu gidişat iyi değil. Dilencilik yaparak, hatta suçla bulaşarak yaşıyorlar ve gittikleri şehirleri yaşanmaz hale getiriyorlar maalesef. Yakında daha tatsız olaylara neden olmaları muhtemeldir.

Tablo 1
Suriyeli Mültecilere İlişkin Sosyal Temsiller

Suriyeli Mültecilerin Algılanan Olumsuz Özellikleri	f	N
- Düzeni bozan	26	24
- Asi	25	24
- Ne olduğu belirsiz	22	20
- Sözde savaş mağduru	19	18
- Dilenci	17	16
- Terörist	17	16
- Başıboş	15	15
- Yağmacı	15	14
- Garip, tuhaf	13	12
- Korkak vatan haini	12	11
- Hatay'da gözü olan	6	5
- Zorba, haraç kesen	4	4
Ara Toplam	191	
Suriyeli Mülteciler Sebebi ile Türkiye'de Algılanan Tehditler	f	N
- Geleceğe ilişkin	53	49
- kontrol edilemeyecekler.	27	24
- daha ciddi problemlere neden olacaklar.	26	25
- Huzura ilişkin	28	27
- Ekonomiye ilişkin	24	21
- vergi ödemiyorlar.	11	10
- ödeme yapmadan alışveriş yapıyorlar.	7	6
- işyerlerine zarar veriyorlar.	6	5
- Sosyal yapıya ilişkin	21	20
Ara Toplam	126	
Türkiye Hükümetinin Suriyeli Mülteciler Politikasına İlişkin Eleştiriler	f	N
- Mültecilerin kabulü	47	44
- gereğinden fazla mülteci kabul edildi.	25	23
- mültecilerin sayısını kontrol altına alacak önlemlerin yetersizliği	22	21
- Mültecilere ilişkin pozitif ayrımcılık	26	23
- Mülteciler konusunda başarısız uluslararası ilişkiler	20	19
- Türkiye'ye kabul edilen mültecilerin kontrol edilememeleri	17	16
- Mülteciler arasında mezhep temeli ayrımcılık	4	3
Ara Toplam	114	
Suriyeli Mültecilere İlişkin Pozitif Tutumlar	f	N
- Mülteciler masum insanlar.	25	23
- Aşırı miktarda ırkçı söylem mevcut.	21	18
- Kabul edilen uluslararası yasalar sebebi ile korunmalılar.	20	17
- Hükümet mültecilere daha fazla yardımda bulunmalıdır.	12	11
- Mülteciler bizim kardeşlerimiz.	11	10
Ara Toplam	89	
Suriyeli Mültecilerin Algılanan Politik Önemi	f	N
- Politik çıkarlar için kullanılıyorlar	27	25
- AKP lehine oy kullanacaklar.	19	19
- AKP'nin potansiyel destekçileri.	18	17
Ara Toplam	64	
Algılanan Suriyeli Mülteciler Problemine İlişkin Önerilen Çözümler	f	N
- Türkiye daha fazla mülteciyi kabul etmemelidir.	22	20
- Mülteciler kendi ülkelerine gönderilmelidir.	21	20
- Mülteciler Suriye hükümetine teslim edilmelidir.	8	7
Ara Toplam	51	
Suriyeli Mülteciler Konusuna İlişkin Diğer Eleştiriler	f	N
- Türkiye'de mülteciler konusundan daha önemli sorunlar mevcut.	28	26
- Türkiye Suriyeli mülteciler konusunda aşırı hassas.	20	18
Ara Toplam	48	

Not: f = tematik birimin kullanılma sıklığı; N = tematik birimi kullanan katılımcı sayısı.

özelliklerini olumsuz yönde etkileyecekleri belirtilmektedir. Toplamda katılımcılar Suriyeli mültecileri bir tehdit olarak algıladıklarını 126 kere belirtmiştir.⁵

Türkiye Hükümetinin Suriyeli Mülteciler Politikasına İlişkin Eleştiriler: Mevcut tematik birim beş alt-temadan oluşmakta ve katılımcıların Türkiye hükümetinin Suriyeli mülteciler politikasına ilişkin görüşlerini içermektedir. Bulgular katılımcıların, Türkiye hükümeti tarafından kabul edilen Suriyeli mülteci sayısından hoşnut olmadığını göstermektedir ($f = 47$; $N = 44$). Haddinden fazla mültecinin kabul edildiğine ve mülteci sayısını kontrol altına alacak önlemlerin yetersiz olduğuna dair görüşler oldukça baskındır. Ek olarak, hükümetin Suriyeli mülteciler lehine pozitif ayrımcılık yaptığı belirtilmekte ($f = 26$; $N = 23$) ve yerel halkın sorunlarından çok mültecilerin problemleri ile ilgilenildiği vurgulanmaktadır. Katılımcılar aynı zamanda, mülteciler konusunda hükümetin uluslararası ilişkilerde başarılı olamadığının altını çizmekte ($f = 20$; $N = 19$), Suriye ve Avrupa ülkeleri ile uluslararası ilişkilerin hükümet tarafından iyi yönetilemediği ve bu başarısızlığın Türkiye'deki mülteci krizini körüklediğini belirtmektedir. Bu görüşlerin yanı sıra bireyler, kabul edilmiş mültecilere yönelik hükümetin kontrol mekanizmalarını eleştirmekte ($f = 17$; $N = 16$) ve mülteciler kabul edilip Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra, resmi kurumların bu kişileri takip ve kontrol etmediği ve bu sebeple mültecilerin yasal olmayan aktivitelerde bulunduğu belirtilmektedir. Son olarak, bazı katılımcılar mülteciler arasında hükümetin mezhep temelli ayrımcılıkta bulunduğunu iddia etmekte ($f = 4$; $N = 3$) ve Sünni mültecilere Alevi mültecilerden daha fazla yardımda bulunulduğundan bahsedilmektedir. Katılımcılar Türkiye hükümetinin Suriyeli mülteciler politikasına dair huzursuzluklarını toplamda 114 kere belirtmiştir.⁶

⁵ Örnek girdi: Türkiye'ye yüklenen maddi, manevi yükten başka bir şey değildir Suriyeli mülteciler. Hem vergilerimiz ile yaşıyorlar hem de yerel halkın dükkanına, iş yerlerine zarar veriyorlar. Bu mültecilere yapılan ekonomik yardımın onda biri doğuya yapılsaydı ne okulsuz, yolsuz köy kalırdı ne de işsiz adam. Ülke ekonomisine büyük bir tehdit oluşturuyorlar. Ülkemin huzurunu, toplumsal huzuru bozacaklar. Her yerdeler, sokaklarda kadınlara kızlara laf atıp, kavga çıkarıp düzeni bozuyorlar. Sayıları kontrol edilmediği için de ülkemizin geleceğine karşı büyük bir tehdittir.

⁶ Örnek girdi: Türkiye'de göç ve sığınma politikalarının iflası eşliğinde alınmış kişiler bu mülteciler. Gereğinden fazla ve systemsızce, kontrolsüzce mülteci kabul edildi ve ülkenin her yanına dağıldılar. Marketlerde, sokaklarda, asansörde bir anda Suriyeliler ile karşılaşabilirsiniz, artık hiçbir şeye şaşmayın. Ayrıca bu durum başarısız dış politikamızın ürünüdür. Suriye ile olan ilişkilerin sağlıklı yürütülememesi ve Avrupalı devletler ile yapılan anlaşmalarda başarılı bir dış siyaset götürülememesi ülkemizdeki mülteci sayısını artırdı ve ülkedeki mültecilerin kontrolünü zorlaştırdı. Ne yazık ki mültecilerin kontrolü için alınan önlemler hala yeterli düzeyde değildir.

Suriyeli Mültecilere İlişkin Pozitif Tutumlar: Mevcut tematik birim beş alt-tema içermekte ve katılımcıların Suriyeli mültecilere ilişkin olumlu ve destekleyici görüşlerini yansıtmaktadır. Girdilerin içeriği değerlendirildiğinde, bazı katılımcıların Suriyeli mültecileri masum insanlar olarak tanımladığı ($f = 25$; $N = 23$) ve mültecilere dair aşırı ırkçı söylemlerin varlığından rahatsız oldukları görülmektedir ($f = 21$; $N = 18$). Ek olarak, bu katılımcılar kabul edilen uluslararası kanunlar ve anlaşmalardan ötürü, Türkiye hükümetinin mültecileri koruması gerektiğini savunmakta ($f = 20$; $N = 17$) ve hükümetin barınma, eğitim, sağlık gibi konularda mültecilere daha fazla yardımda bulunması gerektiğini belirtmektedir ($f = 12$; $N = 11$). Bir kısım katılımcı da mültecileri kardeşleri gibi gördüklerini eklemektedir ($f = 11$; $N = 10$). Katılımcılar Suriyeli mültecilere ilişkin olumlu ve destekleyici görüşlerini toplamda 89 kere ifade etmiştir; fakat Suriyeli mültecilere ilişkin negatif görüşler belirten katılımcıların sayısı olumlu görüş belirten katılımcıların sayısından fazladır.⁷

Suriyeli Mültecilerin Algılanan Politik Önemi: Mevcut tematik birim üç alt-tema içermekte ve Suriyeli mültecilerin algılanan politik önemine dair katılımcıların sosyal temsillerini ifade etmektedir. İncelenen girdilere göre bireyler, Suriyeli mültecilerin politik çıkarlar doğrultusunda Türkiye hükümeti tarafından kullanıldığını öne sürmektedir ($f = 27$; $N = 25$). Ek olarak Suriyeli mülteciler, Türkiye’nin iktidar partisi olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)’nin potansiyel destekçileri olarak algılanmakta ($f = 18$; $N = 17$) ve seçimlerde imkan tanındığı takdirde mültecilerin AKP lehine oy kullanacağı belirtilmektedir ($f = 19$; $N = 19$). Suriyeli mültecilerin algılanan politik önemi toplamda 64 kere katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.⁸

Algılanan Suriyeli Mülteciler Problemine İlişkin Önerilen Çözümler: Mevcut tematik birim üç alt-temadan oluşmakta ve algılanan Suriyeli mülteciler

⁷ Örnek girdi: Her şeyden önce insanlar ve her insanın sahip olduğu gibi onların da yaşamaya hakkı var, güzel bir hayat sürmeye hakkı var. Ülkelerinde olan savaş onları göç etmeye zorlamış olabilir, bu çok normal. Peki ya Türkiye Suriye olsaydı, hangi biriniz kalıp pisi pisine ölmeyi tercih ederdi? Mültecilere ilişkin bu kadar ırkçı söyleme inanmıyorum. Anadolu insanı nasıl bu kadar anlayışsız hale geldi. Suriyeli olarak bakmak yerine insan olduklarını görebilecek yüreklerimiz olsa her şey çok daha güzel olabilirdi. Suriyeliler ülkemize gelerek yanlış yere geldiler, insanlığın bitmek üzere olduğu bir ülkeye... Mültecilik insanın vicdanını sızlatan bir durumdur. Kimse kendinden emin olmasın, herkes potansiyel mültecidir, biraz vicdan, biraz insaf, biraz merhamet...

⁸ Örnek girdi: Yakında hepsi Türkiye vatandaşlığına geçirilip önce yerel sonra genel seçimlerde oy kullanırsa hiç şaşırmayacağım. Sonra da AK Parti lehine oy verecekler. Hükümetin çıkarları doğrultusunda Türkiye’nin dört bir yanına yerleştirildiler. Ne yazık ki siyasi hırslar sebebi ile sersefil, perişan olmuşlardır. Ekstra oy ve İslam aleminin savunucusu rolü için ülkeye alındılar.

problemine dair önerilen çözümleri içermektedir. Katılımcılar, mülteci sorununun çözümü için Türkiye'nin daha fazla Suriyeli mülteciyi kabul etmemesi gerektiğini ($f = 22$; $N = 20$) ya da mültecilerin kendi ülkelerine geri gönderilmeleri ($f = 21$; $N = 20$) ve Suriye hükümetine teslim edilmelerini ($f = 8$; $N = 7$) önermektedir. Katılımcılar algılanan Suriyeli mülteciler probleminin çözümüne dair toplamda 51 kere görüş bildirmiştir.⁹

Suriyeli Mülteciler Konusuna İlişkin Diğer Eleştiriler: Son tematik birim ise iki alt-tema içermekte ve önceki altı tematik birim ile sınıflandırılmayan, Suriyeli mülteciler konusuna ilişkin diğer eleştirileri yansıtmaktadır. Girdiler değerlendirildiğinde, katılımcılar Türkiye'de işsizlik, terör gibi Suriyeli mülteciler konusundan daha önemli konular ve sorunlar olduğunu vurgulamaktadır ($f = 28$; $N = 26$). Ayrıca, Türkiye'nin Suriyeli mülteciler konusunda aşırı hassas olduğu ifade edilmektedir ($f = 20$; $N = 18$). Suriyeli mülteciler konusuna ilişkin diğer eleştiriler toplamda 48 kere belirtilmiştir.¹⁰

Tartışma

Mevcut çalışmanın amacı Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsillerini netleştirmektir. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye'de sıklıkla kullanılan dört farklı sosyal sözlükteki Suriyeli mülteciler başlığı altında bulunan ve rastlantısal olarak seçilen 98 girdi, çalışmayı yürüten iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiş ve kodlama süreci sonucunda yedi temel tematik birim ve otuz dört alt-tematik birim ortaya çıkmıştır. Bulgular kısmında da belirtildiği üzere, bu tematik birimler (i) Suriyeli mültecilerin algılanan olumsuz özellikleri, (ii) Suriyeli mülteciler sebebi ile Türkiye'de algılanan tehditler, (iii) Türkiye hükümetinin Suriyeli mülteciler politikasına ilişkin eleştiriler, (iv) Suriyeli mültecilere ilişkin pozitif tutumlar, (v) Suriyeli mültecilerin algılanan politik önemi, (vi) algılanan Suriyeli mülteciler problemine ilişkin önerilen çözümler ve (vii) Suriyeli mülteciler konusuna ilişkin diğer eleştirilere dair katılımcıların duygu, düşünce ve davranışlarını yansıtmaktadır.

⁹ Örnek girdi: Bu kadar Suriyeli bu ülkede ne yapacak, nasıl geçimini sağlayacak? Kendi ülkelerine teslim edilmeleri gerekir. Mülteci sorununun çözümü için ülkeye daha fazla mülteci kabul edilmemelidir.

¹⁰ Örnek girdi: Elin ipsisiz sapsızlarına kendi vatandaşlarından daha iyi bakıyor devletimiz. Zaten ülkenin dünya kadar iç ve dış borcu var. Daha önemli sorunlarımız var. İşsizlik almış başını gitmiş, hergün terör haberlerini duyuyoruz. Daha önemli sorunlarımızı çözmeye odaklanmalıyız. Zaten yeterince bu konuya karşı duyarlı davrandık, artık kendi sorunlarımızı çözelim.

Girdiler kullanılarak yapılan kodlama tablosu, katılımcıların Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsillerinin çoğunlukla olumsuz olduğunu ve Suriyeli mültecilerin Türkiye'de geleceğe, huzura, ekonomiye ve sosyal yapıya karşı bir tehdit olarak algılandığını göstermektedir. Çalışmanın bu bulgusunun ana akım medyada yer bulan ve mültecilerin saldırgan tavırlarını ve yerel halk ile yaşadıkları çatışma ortamını işleyen haberlerin varlığı (BBC Türkçe, 2014; Girit, 2015; Habertürk, 2016; NTV, 2014; Yeniçağ, 2016) ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Bu haberler özellikle Suriyeli mülteciler ile doğrudan etkileşime girmemiş kişilerin önyargılarını kuvvetlendirmekte, mültecilerin topluma entegrasyonunu önlemekte ve sosyal dışlanmayı artırmaktadır (Manap-Kırmızıgül, 2008). Bulgular göstermektedir ki katılımcılar aynı zamanda Türkiye hükümetinin Suriyeli mülteciler politikasına ilişkin olumsuz eleştirilerini sıklıkla belirtmektedir.

Suriyeli mültecilere ilişkin olumlu ve destekleyici sosyal temsillerin sıklığı olumsuz temsillere kıyasla daha azdır. Ancak yine de, Suriyeli mültecilerin masum insanlar olduğu, toplumda mültecilere ilişkin aşırı ırkçı söylemlerin bulunduğu ve hükümet tarafından daha fazla yardımda bulunulması gerektiği gibi görüşlerin varlığı mültecilerin topluma uyumunu kolaylaştıracakları düşünülmektedir ve bu nedenle, olumlu sosyal temsillerin sıklığı çoğaltılmaya çalışılmalıdır. Mültecilerin topluma uyumunun ancak iki yönlü farkındalık kazandırma ve sağlıklı bir etkileşim ile mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Suriyeli mültecilerin algılanan politik önemine ilişkin girdiler incelendiğinde, katılımcılar mültecilerin Türkiye'nin iktidar partisi olan AKP ile ilişkisine vurgu yapmakta ve mültecilerin politik çıkarlar için kullanıldığı görüşünü yansıtmaktadır. Bu temsilin nedeni 2014 Türkiye yerel seçimleri sırasında toplumda yayılan AKP Suriyeli mültecilere vatandaşlık hakkı verecek ve seçimlerde kendi lehine oy kullanmalarını sağlayacak, AKP mültecileri İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlere yerleştirip bu şehirlerdeki belediyeleri kazanmak için mültecileri kullanacak gibi söylentiler olabilir.

Ek olarak girdiler, katılımcıların algılanan Suriyeli mülteciler problemine ilişkin önerdiği çözümleri içermekte ve Türkiye'ye daha fazla mülteci kabul edilmemesi ya da kabul edilen mültecilerin kendi ülkelerine geri gönderilmeleri doğrultusunda görüşleri yansıtmaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin yoksulluk, işsizlik gibi mülteci konusundan daha ciddi sorunlarının olduğu belirtilmektedir. Mültecilere ilişkin mevcut temsiller milliyetçi ve ırkçı söylemlerin etkisi ile açıklanabilir. Milliyetçi söylemler mültecileri dış-grup üyeleri olarak görme ve iç-grup üyelerine karşı tehdit olarak algılama eğilimini kuvvetlendirmekte ve mültecilerin topluma entegrasyonunu zorlaştırmaktadır (Özkan, 2007).

Sosyal temsiller kişilerin yapılandırılmış görüşlerini içermekte ve bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını etkilemektedir; bu sebeple temsiller Suriyeli mülteciler ve Türkiye halkı arasındaki ilişkileri şekillendirebilmektedir (Parker, 1987; Walmsley, 2004). Mevcut çalışmanın bulguları, Suriyeli mülteciler ve Türkiye halkı arasındaki çatışmanın altında yatan boyutları anlamlandırılabilir ve mültecilere ilişkin olumsuz temsillerin değiştirilebilmesi için Türkiye hükümeti ve sivil toplum örgütlerine yol gösterebilir. Olumsuz sosyal temsiller değiştirildiğinde, sosyal dışlanma sorunu en aza indirilebilir ve Suriyeli mültecilerin Türkiye toplumuna entegrasyonu kolaylaşabilir.

Türkiye hükümeti mültecilere yönelik politikasını alandaki sosyal temsil çalışmaları ışığında şekillendirmelidir. Konuya ilişkin yanlış kaynaklardan sağlanan kısıtlı bilgi sebebi ile, bireyler Suriyeli mültecilere ilişkin olumsuz temsillere ve önyargıya sahip olmaktadır. Bu sebeple, konuya dair bilgilendirme kampanyaları yürütülmeli ve Suriyeli mültecilerin sorunları ve zorlu yaşam şartları anlatılmalıdır. Ayrıca önemli olan şudur ki, kampanyalar çift taraflı olmalı ve Türkiye halkı ile Suriyeli mültecilerin sağlıklı etkileşimi sağlanmalıdır. İki tarafın da istekleri ve düşünceleri dikkate alınmalıdır.

Çalışmanın sınırlılıkları değerlendirildiğinde, yöntem ve örneklem eleştirilebilir. Araştırmada kullanılan girdiler farklı sosyal sözlüklerden edinilmiştir. Çalışma bulgularını genelleyebilmek adına Ekşi Sözlük, İnci Sözlük, İTÜ Sözlük ve Uludağ Sözlük gibi Türkiye’de sıklıkla kullanılan ve farklı kullanıcı profillerine sahip sosyal sözlükler kullanılmıştır; fakat ulaşılan temsillerin Türkiye halkının tamamının sosyal temsillerini ne ölçüde yansıttığı tartışılabilir. İnternet kullanmayan ya da sözlük yazarlığı olmayan kişilerin düşünceleri çalışmaya dahil edilememiştir.

Mevcut çalışma sosyal sözlükler yerine gazete köşe yazıları, dergi makaleleri ve kitapları içeren medya analizi ile yürütülebilirdi. Ancak medya analizinde yanlış bulgulara ulaşılma olasılığı sebebiyle sosyal sözlükler tercih edilmiştir; çünkü mevcut ekonomik, sosyal ve politik koşullar medya çalışanlarını etkilemekte ve bu kişiler konuya ilişkin gerçek görüşlerini belirtmemektedir. Sosyal sözlüklerin avantajı, kişiler kişisel kimliklerini belirtmeden rumuzları ile girdilerini yazmakta ve düşüncelerini sansürlemeden yansıtabilmektedir. Bu sebeple araştırma örneklemini çalışmanın hem sınırlılığı hem de güçlü yanı olarak değerlendirilebilir. Ancak yine de sonraki çalışmalarda facebook, twitter ya da sanal haber portalları gibi diğer sosyal medya mecralarından da yararlanılması önerilmektedir.

Sonuç olarak çeşitli sınırlılıklarına rağmen, mevcut çalışma önemli bulgular sunmaktadır. Bu nedenle Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsil çalışmalarının

sayısı artırılmalıdır. Mülteci sorunu tüm insanlığın problemidir. Ülkeler arası kaotik düzen ve çözilemeyen sorunlar sebebiyle, her yıl, yüzbinlerde kişi ülkelerinden ayrılıp zorlu şartlar altında yaşam mücadelesi vermektedir. Ek olarak, mülteci konusu iki taraflı incelenmelidir; çünkü mültecilerin göç ettikleri toplumlara entegre olamaması, o ülkenin mevcut sosyo-ekonomik yapısına zarar vermektedir. Bu sorunları çözüme ulaştırmak adına hükümet detaylı bir mülteci politikası belirlemeli ve sosyal temsil çalışmalarından edinilen bulgular da göz önüne alınarak mültecilerin ve yerel halkın görüşleri belirlenen politikaya dahil edilmelidir.

Kaynaklar

- AB Haber. (2015). *Guardian*: "2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'daki en büyük göç dalgası. <http://www.abhaber.com/guardian2-dunya-savasindan-sonra-avrupadaki-en-buyuk-goc-dalgasi/>. Alındığı tarih: 23 Ağustos 2016.
- Adaman, F. ve Ardıç, O. P. (2008). Social exclusion in the slum areas of large cities in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 38(38), 29-60. <http://dx.doi.org/10.1017/S089663460000491X>
- Alba, R. (2005). Bright vs. Blurred Boundaries: Second-Generation Assimilation and Exclusion in France, Germany, and the United States. *Ethnic and Racial Studies*, 28, 20-49. <http://dx.doi.org/10.1080/0141987042000280003>
- American Psychological Association. (2010). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*. <http://www.apa.org/ethics/code/principles.pdf>. Alındığı tarih: 11 Şubat 2016. Washington, DC: America.
- Bail, C. (2008). The configuration of symbolic boundaries against immigrants in Europe. *American Sociological Review*, 73, 37-59. <http://dx.doi.org/10.1177/000312240807300103>
- BBC Türkçe. (2014). *Suriyeliler ile halk arasındaki gerilim neden tırmanıyor?* http://www.bbc.com/turkce/haberler/140814_suriyeli_multeciler. Alındığı tarih: 29 Kasım 2016.
- Birleşmiş Milletler Mülteci Ajansı. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>. Alındığı tarih: 21 Eylül 2016.
- Cihangir, F. (2015). Türkiye'deki Suriyeliler'in Hukuki Statüsü Üzerine Bir Çalışma. <http://akademikperspektif.com/2015/02/23/turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-statusu-uzerine-bir-calisma/>. Alındığı tarih: 9 Nisan 2016.

- Crosby, F. (1976). A model of egoistical relative deprivation. *Psychological Review*, 83(2), 85-113. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.83.2.85>
- Delegation of the European Union to Turkey. (2016). <http://avrupa.info.tr/eu-and-refugee-crisis.html>. Alındığı tarih: 8 Eylül 2016.
- Duffy, K. (1995). *Social exclusion and human dignity in Europe: Background report for the proposed initiative by the Council of Europe*. Brussels: Council of Europe.
- European Commission. (2016). Humanitarian Aid and Civil Protection. http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf. Alındığı tarih: 1 Eylül 2016.
- Girit, S. (2015). *Güvercintepe: "Suriyeliler gitsin, huzur kalmadı"*. İstanbul: BBC Türkçe. http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/05/150514_guvercintepe_suriyel_i_gocmenler. Alındığı tarih: 29 Kasım 2016.
- Gurr, T. R. (1970). *Why men rebel*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Habertürk. (2016). *Kahramanmaraş'ta çadır kent eyleminde gerginlik*. <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1219499-kahramanmarasta-cadir-kent-eyleminde-gerginlik>. Alındığı tarih: 28 Kasım 2016.
- Kutlu, Ü. Z. (2002). *Turkey as a waitingroom: Experiences of refugees in Turkey* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Manap-Kırmızıgül, Ç. (2008). *Contrasting policies and experiences of asylum seekers in Turkey* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Marfleet, P. (2006). *Refugees in a global area*. New York: Palgrave Macmillan.
- Moscovici, S. (1984). The phenomenon of social representations. R. Farr ve S. Moscovici (Ed.), *Social representations* içinde (3-69). Cambridge, Paris: Cambridge University.
- NTV. (2014). *Suriyeli mültecilerle polis arasında gerginlik*. <http://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/suriyeli-multecilerle-polis-arasinda-gerginlik,RbBHhgrDKUSrdPkOjnCXmQ>. Alındığı tarih: 28 Kasım 2016.
- Özkan, Y. (2007). *Europe and its others: Immigrants and new racism in Turkey*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

- Parker, I. (1987). Social representations: Social psychology's (mis)use of sociology. *Journal for the Theory of Social Behavior*, 17(4), 447-469.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-5914.1987.tb00108.x>
- Regional Refugee and Resilience Plan 2016-2017 in Response to the Syria Crisis Turkey. <http://www.3rpsyriacrisis.org/wp-content/uploads/2016/02/Turkey-2016-Regional-Refugee-Resilience-Plan.pdf>. Alındığı tarih: 8 Nisan 2016.
- Runciman, W. G. (1966). *Relative deprivation and social justice: A study of attitudes to social inequality in twentieth-century England*. Berkeley: University of California Press.
- Ryan, K. (2007). *Social exclusion and the politics of order*. Manchester: Manchester University Press.
- Silver, H. (1995). Reconceptualizing social disadvantages: Three paradigms of social exclusion. G. Rodgers, C. Gore ve J. B. Figueiredo (Ed.), *Social exclusion: Rhetoric, reality and responses*. International Institute for Labour Studies.
- Tajfel, H. J. T. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *The social psychology of intergroup relations* içinde (33-47). Monterey, CA: Brooks-Cole.
- Turner, J. (1999). Some current issues in research on social identity and self-categorization theories. N. Ellemers, R. Spears ve B. Doosje (Ed.), *Social Identity* içinde (6-34). Oxford, England: Blackwell.
- Ünsal, E. B. (2012). *Coping with immigration: The institutional and political dynamics of migration and asylum policy-making in Turkey* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Walmsley, C. J. (2004). Social representations and the study of professional practice. *International Journal of Qualitative Methods*, 3(4), 1-18.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013).
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>. Alındığı tarih: 29 Kasım 2016.
- Yeniçağ. (2016). *Denizli’de Suriyeli gerginliği!*
<http://www.yenicaggazetesi.com.tr/denizlide-suriyeli-gerginligi-141808h.htm>. Alındığı tarih: 28 Kasım 2016.